

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877.

Första Kammaren.

N:o 17.

Tisdagen den 27 Mars 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollen för den 20 och 21 dennes.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 21 och 23 dennes bordlagda utlåtande N:o 15, i anledning af väckt motion om vatten- och brödstraffets afskaffande.

*Vatten- och
brödstraffets
afskaffande.*

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Stråle: Om man lika med Utskottet vill borttaga vatten- och brödstraffet såsom diciplinstraff, uppstår naturligtvis den frågan, hvilket annat straff man må kunna sätta i stället för detta emellan arreststraff och mörk cell. Männe förlängdt enkelt fängelsestraff? Efter nu gällande grunder motsvaras tre dagars vatten- och brödstraff utaf nio dagars enkelt fängelsestraff och männe icke, derest detta senare skulle tråda i stället, åtskilliga af soldaterna inom den värfvade armén skulle finna det ganska fördelaktigt att få utbyta vaktgöringen mot t. ex. aderton dagars fängelsestraff utan skärpning? Männe befälet å andra sidan skulle finna sig tillfreds med att under nämnda tid undvara karlen vid tjenstgöringen? Måhända vill man ersätta det med ytterligare tillämpning af mörk cell. Men detta är ett allvarsamt bestraffningsmedel, som endast i svarare fall torde böra användas. Att åter söka införa ett eller annat straff, som, efter hvad jag tror, ännu finnes kvar inom utländska arméer, såsom t. ex. att golfvet uti arresten är så beskaffadt, att det är obehagligt att ligga derpå, eller andra dylika affliktiva straff, tror jag hvarken Utskottet skulle gå in på eller väl mottagas af den allmänna opinionen. För min del tror jag, att vatten- och brödstraffet, det må nu anses mer eller mindre lämpligt, är det minst affliktiva af de affliktiva straffen, då det är begränsadt

Vatten- och
brödstraffets
afskaffande.
(Forts.)

till kort tid; och som denna straffart i allt fall ännu kvarstår för öfriga medborgare, ser jag intet skäl att ensidigt taga bort den såsom disciplinstraff, utan tillstyrker afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Abelin: För min del kan jag icke biträda Utskottets hemställan i denna punkt. Hvar och en bör lätteligen kunna inse, att på den militära lagstiftningens område och isynnerhet i fråga om disciplinmål, det är af nöden, att ega hastigt verkande straffmedel och därför var det angeläget, att, då de affiktiva kroppsstraffen borttogos ur vår krigslag, i stället sattes snabbt verkande arreststraff, såsom mörk arrest och arrest vid vatten och bröd. Behovvet af dylika straff växer ytterligare, då, såsom förhållandet är hos oss, trupperna i allmänhet endast äro under kortare tider samlade under vapen. Vår disciplinstadga medgifver icke heller längre arresttid för manskapet än tio dagar. Då emellertid flera förseelser icke äro af den lindriga art, att de kunna med tio dagars enkel arrest försonas, och redan denna utsträckning af tiden under flera förhållanden är allt för lång, var det nödvändigt att stadga sådana arreststraff, vid hvilka en eller två dagars straff var strängare än tio dagars enkel arrest; och sådana strängare straff äro mörk arrest och arrest vid vatten och bröd. Men då det ansetts och fortfarande anses, och, såsom jag tror, är konstateradt, att en del personer icke kunna uthärda mörk arrest, och denna dessutom icke alltid låter sig tillämpa, anser jag för min del, att arrest vid vatten- och bröd bör kvarstå jemte detta straff, för att efter omständigheterna må kunna tillämpas det ena eller andra af dem. Af dessa skäl och då jag i ett tillstyrkande till den föreslagna skrivelsen ser ett gillande af dess syftning, hemställer jag om afslag å Utskottets framställning i denna punkt. Jag tillåter mig särskildt nämna, för den händelse någon skulle föreställa sig, att detta hårdare straff icke förekommer inom andra arméer, att, för att nämna ett par exempel, inom norska arméen kvarstår det såsom disciplinstraff till större utsträckning än här, och inom Schweiziska arméen, der högsta graden disciplinstraff är arrest i 20 dagar, kunna tio dagar af dessa äläggas såsom arrest vid vatten och bröd.

Herr Wijkander: Då jag delar de åsigter, som den siste talar uttalat, anhåller jag att äfven få till protokollet anmäla denna min uppfattning. Jag ber få bestrida, hvad Utskottet säger, att ifrågasvarande straff skulle såsom disciplinstraff vara mindre ändamålsenligt. Tvärtom, är det efter min uppfattning verkligen ändamålsenligt, i det att det kan användas hvar som helst, hvilket just är den stora svårigheten med disciplinstraff i allmänhet, att de nemligen icke kunna när och hvar som helst användas. Jag ber Herrarne erinra sig, att mot detta straff svarar mörk arrest; men detta senare kan endast användas i garnisonsort och på mötesplatserna. Något strängare straff än enkel arrest måste emellertid finnas. Disciplinstadgan medgifver visserligen, att vatten- och brödstraff må förvandlas till enkel arrest, men då skall tiden tredubblas och detta är föga ändamålsenligt vid den indelta armén och under den korta tid, dess möten räcka. Dess-

utom tror jag, detta straff icke ofta förekommer. Enligt gällande disciplinstadga kan det tillämpas för manskapet såsom 2:dra och 3:dje gradens bestraffning och för underofficerare såsom 3:dje gradens; men jag har under hela min tjänstetid aldrig hört omtalas, att en underofficer eller en beväringssyngling blifvit detsamma ådömd och äfven för det indelta manskapet torde det sällan förekomma.

*Vatten- och
brödstraffets
afskaffande.
(Forts.)*

Herr von Gegerfelt: Vatten- och brödstraffet har redan länge sedan blifvit såsom särskild straffart ur allmänna strafflagen uteslutet och man är temligen ense derom, att om än en trängande nöd ännu fordrar dess bibehållande såsom förvandlingsstraff, så är dess afskaffande såsom sådant blott en tidsfråga. Härmed synes icke vara förenligt att bibehålla detsamma såsom särskildt straff för krigsmakten, i synnerhet sedan äfven inom densamma öfriga afliktiva straff äro afskaffade. Jag är visserligen öfvertygad derom, att den nu föreslagna skrifvelsen, om den afläses, icke kommer att få ett gynsamt svar; svårigheterna för straffets afskaffande äro obestriddligen stora och inom armén kanske anses ännu större än de äro; men det torde dock vara godt att få en undersökning i detta hänseende avvägabragt, om icke för annat, åtminstone för att undgå de ständigt återkommande förslagen i denna riktning. Det stöter onekligen den allmänna rättskänslan för hufvudet, att, då ifrågavarande straff icke kan såsom särskild straffart en vanlig brottsling ådömas, det likväl skall kvarstå såsom disciplinstraff för armén. Man har anmärkt, att intet annat straff skulle kunna sättas i stället. Utskottet har föreställt sig, att i strängare fall kunde användas mörk arrest och vid mindre förbrytelser längre tids arrest förenad med tjänstgöringsskyldighet. I alla händelser har Utskottet ett stöd för sin åsigt i den siste talarens yttrande, att straffet ytterst sällan verkställles, och vid sådant förhållande kunde det väl vid sådana sällsynta fall ersättas med något annat. Emellertid yrkar jag bifall till Utskottets hemställan under förhoppning att den blifvande undersökningen, om den ej leder till vidare resultat, åtminstone skall göra klart att i frågan intet vidare under närvarande förhållanden kan åtgöras.

Herr von Koch: Då jag icke fann mer än en enda reservation emot Utskottets hemställan i denna punkt, hade jag icke trott, att jag skulle behöfva yttra mig i frågan. Jag har därför icke beredt mig derpå. Men efter sådana uttalanden här nu skett kan jag dock icke undgå att biträda Utskottets hemställan, dels på grund af det utaf Utskottets vice ordförande anförda skäl, nemligen att det ifrågavarande straffet icke är i allmänna lagen bibehållet såsom särskild straffart, utan endast såsom förvandlingsstraff, dels ock därför att, enligt de lagstiftningsgrundsatser, hvilka jag skall i det längsta försvara, det icke är rätt att hafva en särskild straffart för den högre och en annan för den lägre. Jag tror, att likhet inför lagen är en grundsats, som man i ett lagbundet samhälle ovilkorligen bör söka stadga. Såvidt jag kan erinra mig kvarstår icke detta straff för det högre befälet utan endast för soldatesken och underbefälet. Då förekommer det mig, isynnerhet vid tanken på, att rättigheten till friköp är borttagen och vi alla kunna få sända våra söner att fullgöra deras beväringsspligt,

Vatten- och
brödstraffets
afskaffande.
(Forts.)

vara väl strängt, om de skulle såsom disciplinstraff extrajudicialiter ädömas arrest vid vatten- och bröd, hvilket straff sedan gammalt haft och än har en anstrykning af vanfrejd. Jag tror icke, att den, som är en varm vän af en längre utsträckt värnepligt, bör hysa betänklighet att ur disciplinstadgan borttaga en dylik affiktiv straffart. Sådane äro efter hand afskaffade utan af mig nu kända spår af de förespeglade vådorna i vårt land. Då dessutom här intygats att ifrågakvarande stadganden mycket sällan tillämpas, torde det icke vara skäl att bibehålla det samma. Det har visserligen anförts, att detta straff vore lämpligt att användas vid tillfällen, der mörk arrest icke kan tillämpas. Detta får jag tillstå, att jag icke rätt kan fatta. Ty om man kan sätta in en person på vatten och bröd, kan man väl äfven sätta in honom i mörk arrest. Har man medel i sin hand att göra sig förvissad om, att inga missbruk bedrifvas, då en person skall bestraffas med vatten- och bröd, så kan man väl äfven utfinna medel att göra rummet mörkt. Derfor och med afseende på de förhållanden, under hvilka vi just nu här lefva, tror jag det icke skulle skada utan gagna att ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse i förevarande fråga och tillstyrker sålunda bifall till Utskottets framställning.

Grefve Mörner, Oscar.: Sedan två af Kammarens ledamöter, hvilka tillika äro högre militärer, yttrat sig emot Lag-Utskottets förevarande förslag, hade jag anledning tro, att deras yttranden skulle vara tillfyllest; men af en talare på smålandsbänken har derefter framstälts några satser, hvilka jag funnit något besynnerliga och hvilka jag tillåter mig med några ord bemöta. Han yttrade, att då vatten- och brödstraffet var borttaget för svenske medborgare i allmänhet, men straffarterna borde vara lika för alla, borde nämnda straff icke finnas kvar för armén. Detta är godt och väl; men nu förhåller det sig så, att andra svenska medborgare kunna dömas till straffarbete och höga böter, och jag vill då fråga, huru dessa straffarter må kunna såsom disciplinstraff tillämpas?

Det finnes väl intet sämre än att hafva en armé utan disciplin. Bättre är då att upplösa armén, såsom man gjort med några mindre korpser t. ex. stadsmilitären i Stockholm och Norrköping.

Den omständigheten, att straffet sällan har tillämpats, anfördes af en general och chef för ett indelt regemente; men jag vill erinra, att vi hafva äfven värfvade trupper, och utan att underkänna dessa truppers goda egenskaper, torde kunna sägas, att tillämpningen af nämnda straff vid dem kommer oftare i fråga.

Uti den undersökning, som en talare behagade göra angående möjligheten att använda vatten och brödstraff, der man icke kan tillämpa mörk arrest, anser jag mig icke behöfva närmare ingå. I detta afseende anser jag mig böra sätta mera tro till deras ord hvilka hafva erfarenhet i ämnet, än till dem, hvilka endast spekulera deri.

Hvad åter angår frågan om värnpligten, så föreligger den icke nu och kan därför lemnas å sido. Vi hafva emellertid hört, att i Schweiz, der medborgarne väl äro lika ömtåliga om sina rättigheter som i Sverige, kan vatten- och brödstraffet tillämpas inom armén, och detta är i enlighet med verkliga förhållandet.

Det har föreslagits, att man skulle ingå med en skrivelse till Kongl. Maj:t. Men hvarför skall man sätta regeringen i den obehagliga ställning att behöfva emottaga en sådan skrivelse? Det kan alltid tydas såsom ett erkännande af Riksdagen, att i det hänseendet torde något böra göras, och så uppstår larm hos en mängd, tvifvelsutan mycket välmående men uti dylika frågor måhända mindre skarp-synta personer, att »nu har till och med Riksdagen yttrat sig», »kan då regeringen dröja längre», »stå vi ännu kvar på denna barbariets ståndpunkt» och mera dylikt. Jag anser det vara Riksdagens pligt att icke afsända en sådan skrivelse, med hvilken den icke har full mening och hvarigenom den skulle vältra på regeringen det ansvar, som Riksdagen väl har förmåga att sjelf bära.

För min del anhåller jag om afslag på Lag-Utskottets hemställan i denna punkt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs Stats-Utskottets den 23 dennes bordlagda utlåtande N:o 21, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde hufvudtitel.

Flere ledamöter begärde detta utlåtande ånyo på bordet; hvarefter Herr Grefven och Talmannen hemstälde, huruvida Kammaren, i enlighet med hvad vid hållet Talmanssammanträde öfverenskommit att föreslå, behagade besluta, att ifrågavarande utlåtande skulle uppföras främst bland målen på föredragningslistan för det sammanträde, som komme att hållas lördagen den 7 nästkommande April.

Svarades ja.

Föredrogs och bifollos Stats-Utskottets den 23 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af statsbidrag till förbättrande af hamnen vid Oskarshamn;

N:o 43, i anledning af väckt motion om anslag för Pite elfs försättning i flottbart skick;

N:o 44, i anledning af väckt motion om uppskof med erläggande af ränta och amortering å ett Wiskaåns sjösänkingsbolag beviljad statslån;

N:o 45, angående dels afskrifning, dels förande inom linien af några i Riksgäldskontorets hufvudbok för närvarande bland tillgångarne upptagna poster; och

N:o 46, i anledning af väckt motion om anslag åt färjemännen vid Fårösunds hamn;

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 23 dennes bordlagda memorial N:o 47, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Utskottets utlåtande angående Riksstatens Andra hufvudtitel.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 23 dennes bordlagda memorial N:o 48, med svar å återremiss och förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor, rörande anslagen under Riksstatens Femte hufvudtitel; godkändes de i 1:sta—4:de punkterna föreslagna voteringspropositioner och lades den 5:te punkten till handlingarne.

Föredrogs Stats-Utskottets den 23 dennes bordlagda memorial N:o 49, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under Riksstatens Sjette hufvudtitel, hvarvid Kamraren gillade Utskottets i 1:sta punkten afgifna yttrande samt godkände den i 2:dra punkten föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs Andra Kamraren den 23 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 122, med delgifvande af Kamraren beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 20, angående föreslagen underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande inskränkning i nu tillåtna tiden för jagt af elg.

Herr Stråle: Då efter vanligt bruk frågor af denna art icke pläga af Kamraren afgöras utan att förut hafva varit remitterade till Utskott, hemställer jag om icke förevarande ärende bör öfverlemnas till behandling af Kamrarens första Tillfälliga Utskott.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition beslöt Kamraren hänvisa ifrågavarande ärende för vidare utredning till sitt Tillfälliga Utskott N:o 1.

Föredrogs Andra Kammarrens den 23 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 127, med delgifvande af Kammarrens beslut öfver dess Tillfälliga Utskottets utlåtande N:o 23, med anledning af Herr A. Adlersparres motion N:o 135 om underdånig skrifvelse angående det nya aflöningsättet vid Kongl. flottan.

*Remiss af
Andra Kam-
marrens beslut
rörande det
nya aflönings-
ättet vid
Kongl. flottan.*

Herr Stråle: På af mig nyss anförda skäl hemställer jag, att äfven denna fråga måtte öfverlemnas till behandling af Kammarrens Första Tillfälliga Utskott.

Herr Statsrådet, Friherre von Otter: Min afsigt, då jag begär ordet, är icke att vare sig till- eller afstyrka Kammarren att godkänna den förevarande motionen, utan jag önskar endast få för Kammarren visa, att, om motionens syfte är att uttala en förkastelsedom öfver det nya aflöningsättet för flottan, denna förkastelsedom i ännu högre grad måste träffa det gamla.

Aflöningsförmånerna vid flottan kunna fördelas under två hufvudrubriker. Å ena sidan de förmåner, hvilka utgå på grund af innehafvande fullmakt, således ständigt påräkneliga, och å den andra sidan sådana förmåner, som åtnjutas till följd af kommenderingar och förordnanden i tjensten. Om nu den på fullmakt grundade aflöningen, enligt det nya aflöningsättet för flottan, är fördelaktigare än enligt det gamla, och om de aflöningsförmåner, som utgå till följd af kommenderingar och tillfälliga förordnanden, efter det nya aflöningsättet jemnare fördelas å samtliga löntagare än efter det gamla, så måste äfven derutaf följa, att det nya aflöningsättet är att föredraga framför det gamla. Jag ber Kammarren om ursäkt, att jag, för att bevisa detta, måste framdraga några siffror.

Den aflöning, hvartill flottans personal på grund af innehafvande fullmakt varit berättigad enligt 1876 års stat, utgjorde för år i fast lön 242,376 kronor 25 öre och i tienstgöringspenningar en tredjedel deraf, eller 80,798 kronor 75 öre, summa 323,175 kronor; om man der-till lägger dyrtidstillägg som för samma år voro beviljade, 29,655 kronor, utgjorde sammanlagda beloppet af de flottans officerare på grund af fullmakt tillkommande aflöningsförmånerna enligt gamla aflöningsättet 352,830 kronor.

Enligt det nya aflöningsättet utgöras samma aflöningsförmåner af fast lön 296,600 kronor och half dagaflöning 70,992 kronor 50 öre, summa 367,592 kronor 50 öre. Häraf visar sig sålunda, att de fasta aflöningsförmånerna för flottans officerare medelst den nya staten ökats med 14,762 kronor 50 öre. Det är visserligen sant, att förbättring icke tillkommer alla löntagare, alldenstund för tre klasser af dem, nemligen kommandörkaptenen af andra klassen, kaptenen af andra klassen och underlöjtnanten af första klassen, de fasta aflöningsförmånerna blifvit något minskade, men öfver hufvud taget hafva dessa förmåner ökats med $4\frac{1}{4}$ procent; 99 officerare få sina fasta löneförmåner ökade med i medeltal tio procent och 41 få dem minskade med i medeltal $9\frac{1}{4}$ procent. Härmed torde jag hafva ådagalagt, att de fasta aflöningsförmånerna i det hela äro högre enligt det nya aflöningsättet än enligt det gamla.

De på grund af kommenderingar och förordnanden åtnjutna för-

Remiss af
Andra Kam-
marens beslut
rörande det
nya aflönings-
sättet vid
Kongl. flottan.
(Forts.)

månar utgjordes enligt gammal stat — jag tager nu till grund tjenstgöringen sådan den var under året från den 1 Oktober 1875 till den 1 Oktober 1876 — af:

arfvoden	kronor	46,665
beräknadt värde af boställen	»	9,800
och sjöaflöning	»	50,834

Summa kronor 107,299

Om den nya staten under samma tid varit gällande, skulle, under enahanda tjänstgöringsförhållanden dessa förmåner bestått af:

Dagaflöning i land (utöfver den fasta) ...	kronor	42,232: 50.
Dagaflöning om bord d:o d:o ...	»	33,889: 33.
och inqvarteringsbidrag eller boställe	»	35,300: —

Summa kronor 111,421: 83.

eller 4,122 kronor 83 öre mera efter det nya än efter det gamla aflöningsättet. Förhållandet var emellertid, att enligt den gamla staten endast med vissa tjänster voro förenade arfvode och boställe och att således endast den, som erhöi en dylik tjänst, kom i åtnjutande af de nämnda förmånerna, under det innehafvare af andra tjänstebefattningar fingo åtnöjas med sin fasta lön. Enligt den nya staten åter får hvar och en, som inkallas i tjänstgöring, alltid full dagaflöning, hvartill kommer under tjänstgöring å stationerna inqvarteringsbidrag såsom ersättning för boställe. Såsom exempel på huru mycket jemnare den på kommendering beroende aflöningen enligt nya staten faller på löntagarne än enligt den gamla, må anföras, att under det tjänstgöringsår, från hvilket jag nyss hemtade mina uppgifter, af 128 officerare 120 på grund af förstnämnda stat skulle hafva varit berättigade till full dagaflöning, då deremot enligt den senare staten endast 93 officerare egde uppbära arfvode och de öfriga 27 sålunda icke fingo någon särskild ersättning för tjänstgöring, som ofta kunde vara lika om icke mera betungande än den som var förenad med arfvode och boställe. På samma sätt förhåller sig i afseende på boställena. Under det att nämnda år endast 13 officerare enligt gamla staten åtnjöto boställen, skulle efter nya staten, utom dessa 13, ytterligare 48 fått ersättning för att de voro i afsaknad af boställe. Här af framgår — synes mig — klart, att ifrågarande på kommendering och förordnande grundade aflöning genom nya staten faller jemnare på individerna än hvad förhållandet är efter den gamla och att följaktligen det nya aflöningsättet är rättvisare än det gamla. Jag skall dessutom bedja att såsom ytterligare exempel här på få nämna, att efter det gamla aflöningsättet utgjorde under oftanämnda år högsta aflöningen på grund af kommendering, för flaggmän 5,400 kronor, men efter det nya uppgår den under enahanda tjänstgöring till blott 2,295 kronor, utgörande en minskning af 57 procent, och att på samma sätt minskning kommer att ega rum i högsta aflöningen för kommendörkapten af första klassen från 3,364 kronor till 2,018 kronor, eller med 40 procent, och för underlöjtnanter af första klassen från 1,008 kronor till 701 kronor, eller med 30,5 procent. Fortsätter man granskningen af den jemförelse emellan huru aflöningsförmånerna utfalla efter de båda olika aflöningsätten som jag här håller i min hand, skall man finna liknande förhållande inom hvarje löneklass, att

nemligen en minskning skett i de ifrågavarande på kommendering beroende högre aflöningsbeloppen, hvilken tillgodokommit dels de fasta lönerna och dels de löntagare, som icke förut åtnjutit någon särskild ersättning för sin tjänstgöring.

Man skulle möjligen kunna säga, att något ännu bättre aflönings-sätt hade bort kunna åstadkommas. Det är möjligt, men jag har upp-bjudit min förmåga utan att finna något, sådant förutsatt naturligtvis att det bestämda anslaget icke finge öfverskridas. Man kunde visser-ligen taga mera af den på kommendering beroende aflöningen och lägga till den halfva dagaflöningen, som kommer att uppbäras af den, hvil-ken icke är i tjänstgöring, så att alla finge lika, men jag undrar, om tjänsten skulle vinna derpå, och jag hemställer för öfrigt, huruvida det kunde anses billigt, att den, som vore fullt upptagen af sin tjänst, icke skulle hafva större ekonomiska fördelar än den, som för tillfället icke vore till tjänstgöring inkallad.

Jag anhåller att detta mitt yttrande, jemte de tabeller och uträk-ningar jag här har i min hand och hvarur jag hemtat de lemnade sifferuppgifterna måtte få åtfölja protokollsutdraget till det Utskott, dit detsamma kan blifva remitteradt.

Herr Wallenberg: I öfverensstämmelse med hvad förut varit brukligt i likartade fall, väntade jag att ifrågavarande Andra Kamma-rens protokollsutdrag skulle blifva till något Första Kammarens Till-fälliga Utskott remitteradt för att deröfver afgifva betänkande, innan Första Kammaren upptog till pröfning Andra Kammarens beslut om aflåtande af underdånig skrifvelse i uppgifvet ändamål.

Vid en sådan remiss har visserligen en hvar, och naturligtvis äfven en chef för ett statsdepartement, rätt att yttra sig och att få sitt yt-trande öfverlemnadt till Utskottet för att derigenom söka öfvertyga det-samma om hvad som anses bäst att i frågan besluta. Men då chefen för Sjöförsvars-departementet nu anført en mängd siffror, så får jag fästa uppmärksamheteu derpå, att dessa siffror ingenting annat betyda, än att de visa: att statsutgifterna i och för denna aflöning *icke* blifvit mindre genom det nya dagaflöningssättet, än de voro då det förutva-rande aflöningssättet, med fast lön och tjänstgöringspenningar, tillämpades. Men om man således med samma eller något större utgift än förut kommer till ett efter det stora flertalets åsigt mindre tillfredsställande resultat, så kan ju ändamålsenligheten af den vidtagna förändringen vara tvifvel underkastad.

Den här nu af Statsrådet medelade upplysningen, att *fyratioen* sjö-officerare af hela antalet *ettlundrafyratio* erhållit något mera än *nio procent mindre* inkomst efter den nya lönemetoden, rekommenderar jag till Utskottets begrundande. Uti en sådan uppgift lemnad af Herr Sjöministern ligger åtminstone icke någon styrka i bevisningen för lämp-ligheten af det nya aflöningssättet.

Jag skulle helst sett att den nu föreliggande motionen aldrig blifvit väckt, men när den måste till ompröfning upptagas, så finner jag den stå i öfverensstämmelse med den åsigt Första Kammaren redan tyd-ligt uttalat i frågan om den nya aflöningsmetoden. Såsom Herr Tal-mannen behagar erinra sig, förekom i Stats-Utskottets utlåtande N:o 18

*Remiss af
Andra Kam-
marens beslut
rörande det
nya aflönings-
sättet vid
Kongl. flottan.
(Forts.)*

Remiss af Andra Kammarens beslut rörande det nya aflönings-sättet vid Kongl. flottan. (Forts.)

angående Femte hufvudtiteln, en hemställan under 4:de punkten om bifall till Kongl. Maj:ts proposition om utgående af half dagaflöning i vissa fall. Vid denna Utskottets hemställan var inlagdt följande vilkor: »under uttalande af den förväntan att vidare ändringar eller tillägg uti ifrågakomma». Detta förbehåll skulle väl utgöra ett slags godkännande af detta olycksbringande aflönings sätt och ifall frasen blifvit gillad, skulle aflöningsmetoden anses vara af statsmakterna för framtiden bekräftad och erkänd såsom den lämpligaste. Men Första Kammaren *förkastade* vilkoret, och beslutet derom fattades *utan* votering. Första Kammarens åsigt är således känd, men kommer det oakadt en ytterligare öfverläggning i denna fråga att, efter Tillfälliga Utskottets hörande, här ega rum, så bör man låta sig angeläget vara, att man skiljer mellan aflöningsstatens *totalsumma* och det *nya aflönings-sättet*.

Understödjande Herr Stråles förslag, att föreliggande protokollsutdrag måtte remitteras till Första Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1, anhåller jag vördsamt att detta mitt yttrande måtte få dit åtfölja.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, beslöt Kammaren hänvisa ifrågakommande ärende för vidare utredning till sitt Tillfälliga Utskott N:o 1; och skulle de i ämnet nu afgifna yttranden remissen åtfölja.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna memorial och utlåtande, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 50, med anledning af erhållen återremiss å Utskottets i memorial N:o 40 framställda förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad i följd af den staden senast öfvergångna brand;

N:o 51, med anledning af erhållen återremiss å Utskottets i memorial N:o 41 framställda förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn efter den staden senast öfvergångna brand.

Banko-Utskottet:

N:o 8, i fråga om anslag till en enke- och pupillkassa vid Riksbankens afdelningskontor och pappersbruk;

N:o 9, i fråga om anslag till en understöds-kassa för enkor och barn vid Riksbankens pappersbruk;

N:o 10, i fråga om inköp af fastighet i Luleå för Riksbankens dervarande afdelningskontors räkning;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 4, i anledning af väckt motion dels angående ändring af vissa föreskrifter i Kongl. Maj:ts nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866 i fråga om skogsliqvider vid laga skiften, dels ock om förändrade bestämmelser rörande boställshafvares i Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 4 Maj 1827 medgifna rätt att uppbära lösen för boställe vid laga skifte tillerkänd ståndskog m. m.

Kammaren åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 31 Mars 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

I anseende till Herr Grefven och Talmannens frånvaro fördes ordet af Herr vice Talmannen.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 27 och protokollet för den 23 dennes.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse n:o 18, angående stämpelpappersafgiften.

Förslag till
voterings-
proposition.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 23 och 27 dennes bordlagda memorial n:o 47, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets utlåtande angående riksstatens Andra hufvudtitel.

Herr Carleson: Vid en granskning af riksdagshandlingarne är det icke svårt att finna exempel på gemensamma omröstningar, som förutsätta en mycket extensiv tolkning af 65 § Riksdagsordningen, men för icke längre sedan än den 2 innevarande månad användes af denna Kammare en ytterst restriktiv tolkning af samma paragraf för att afslå en af Stats-Utskottet framställd och af Andra Kammaren bifallen voteringsproposition angående ett af Andra Kammaren ensam beslutadt uppdrag åt Riksgäldskontorets styrelse. Så vida icke tolkningen af ifrågakvarande grundlagsstadgande, hvilket sammanfattar och förklarar Regeringsformens 69, 70 och 71 §§, skall hemfalla under ett godtycke, som måste föranleda stora inkonsekvenser och möjligen också ledsamma förvecklingar mellan Kamrarne, synes det vara nödvändigt, att Kamrarne antaga och orubbligen vidhålla den regeln, att gemensamma omröstningar icke få ega rum i andra fall än grundlagen uttryckligen föreskrifver, hvilken regel framgår såsom korollarium af den både i 49 § Regeringsformen och 1 § Riksdagsordningen uttalade grundsatsen, att Kamrarne i alla frågor ega lika behörighet och myndighet. Betydelsen af de i 65 § Riksdagsordningen använda orden *statsutgifter* eller *bevillning* är så klart och tydligt gifven, hvad det förra ordet angår, genom språkbruket, och beträffande det senare genom hvad Regeringsformen derom stadgar, att någon förklaring i detta afseende icke behöfves; och hvad vidkommer orden: *Riksbankens eller Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter*, torde någon stridighet om deras rätta förstånd sällan kunna förekomma. Om man i enlighet med grundlagens uttryckliga föreskrift tyder denna paragraf efter ordalydelsen, är den så tydlig någon lag kan vara. Men den blir deremot högst otydlig, om man utvidgar ordens egentliga betydelse och låter till exempel *statsutgifter* betyda icke blott utgifter, för statsändamål utan äfven de statsändamål som föranleda utgifter, icke blott medlet utan ock ändamålet. I förra fallet kan stadgandet om gemensamma omröstningar tillämpas utan att komma i kollision med ett annat grundlagsstadgande; men i senare fallet icke, såsom till exempel då den ena Kammaren bifaller, men den andra afslår någon med statsutgifter förenad lag efter 87 § Regeringsformen eller en underdånig önskan eller föreställning enligt 89 §. Skulle alla med frågan om statsutgift förbundna frågor, hvori Kamrarne stannat i skiljaktiga beslut, dragas under gemensam omröstning, blefve lätt att till en tom fras förvandla grundlagens stadgande om de båda Kamrarnes lika berättigande. Var det, såsom ju antagligt är, omsorg om grundlagens helgd, som för några veckor sedan föranledde Kammaren att afslå Stats-Utskottets voteringsproposition om ett af Andra Kammaren fattadt beslut, så föreställer jag mig, att Kammaren också nu skall vara angelägen att visa samma omsorg, äfven om dess eget beslut dervid skulle komma att sitta emellan.

*Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)*

I den nu föreliggande voteringspropositionen innehåller *ja*-propositionen två med ordet *«samt»* förenade satser, och hvardera af dessa en fråga, på hvilken genom omröstning svar skulle afgifvas. Ställda jemte hvarandra, synas dessa frågor eljest icke vara med hvarandra sammanbundna, men begge hafva, så vidt de varit under Andra Kammarens pröfning, blifvit af densamma afslagna. Om Första Kammarens beslut innefattat endast den i senare delen af *ja*-propositionen ingående bestämmelsen »att häradshöfding, som hädanefter utnämnes, skall vara förpligtad att, så snart han fyllt 70 år, från sitt embete afgå» och detta afslagits af Andra Kammaren, så hade frågan varit förfallen, och därför att dermed förenats den om att vid 70 års ålder afgående häradshöfding skall erhålla full pension, kan den väl icke hafva blifvit föremål för gemensam omröstning. Den ena Kammarens, af den andra afslagna beslut, att ett regemente eller ett kollegium skall indragas, är lika kraftlöst ehvad det varit eller icke varit förenadt med beslutet att vederbörande befattnings innehafvare skulle öfverflyttas på indragningsstat eller få någon ersättning, och lika litet kan derom gemensam omröstning ega rum, som om den ena Kammaren bifallit och den andra förkastat en allmän lag, förenad med frågan om någon statsutgift. Det är uppenbart, att, om man anser, att rättigheten att gemensamt votera om en statsutgift medför rättigheten att votera om det med utgiften afsedda ändamålet, kan, endast genom att sammanknyta ett anslag med en fråga, hvarom eljest icke finge voteras, lätteligen dragas under gemensam omröstning hvilken fråga som helst.

Den, som nu föreligger, är efter mitt begrepp icke af större vikt än den, hvarom Kammaren genom sitt beslut den 2 Mars nekade att votera, men den grundsats, hvarpå beror huruvida voterats skall, är en af de allra viktigaste för vår statsförfattning, och den kan så felaktigt tillämpas, att författningen helt och hållet förryckes.

Jag föreställer mig, att man här har att välja emellan att antingen, i den händelse de båda frågor, som *ja*-propositionen innehåller, anses med hvarandra oskiljaktigt förenade, hvilket Kammaren bör hafva rätt att bedöma, afslå hela voteringspropositionen, eller ock, om de båda frågorna icke anses oskiljaktigt förenade, utesluta den senare och votera endast om den förra. Emellertid torde det vara olämpligt att nu föreslå det ena eller det andra, och i ovisshet om Andra Kammarens beslut tillåter jag mig att hemställa, att det föredragna ärendet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr von Koch: Då fråga om pensionsrätt åt häradshöfdingarne förevar till behandling i Kammaren, yttrade jag visserligen mina åsikter rörande densamma; men jag framstälde icke något yrkande, enär jag trodde, att man vid denna riksdag helst borde stanna vid afgifvandet af en opinionsyttring i saken för att derigom för vederbörande departementschef underlätta framläggandet af en proposition i aldeles enahanda syftning som innefattas i den af herr Berg väckta motionen. Jag hade således icke någon anledning att särskildt fästa mig vid ordalagen i det af herr von Gegerfelt framställda förslaget, då jag, som sagdt, icke yrkade bifall dertill. Emellertid blef sistnämnda förslag af Kammaren gilladt, och då det derigenom gaf anledning till uppställan-

*Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)*

det af den nu föreliggande voteringspropositionen, anser jag mig böra uttala, huru jag uppfattat detsamma. Jag måste dock medgifva, att det är något otydligt, och att således den förste talarens yrkande på återremiss är fullt berättigadt, hvarför jag icke heller vill motsätta mig detsamma. Men hvad den af honom vidrörda principiella frågan beträffar, eller huruvida man, då votering skall ske om ett anslag, vid hvilket ett visst vilkor är fästadt, i sammanhang med sjelfva anslaget äfven bör votera om vilkoret, så är detta en praxis, som nu sedan 30 eller 40 år tillbaka varit allmänt vedertagen, och man torde väl nu icke längre vilja bestrida densamma, äfven om så förr skett. Jag tror icke heller, att det var den förste talarens mening att sätta det i fråga; om blott sammanhanget mellan de båda punkterna i ja-propositionen varit klart uttryckt. Om man emellertid ser närmare på innehållet af desamma, tror jag man måste finna, att sammanhanget dem emellan är så väsentligt, att de icke gerna kunna skiljas at, utan den senare måste uppfattas såsom vilkor för den förra. Den första punkten innehåller nemligen det föreslagna stadgandet, att häradshöfding skall erhålla pension efter enahanda grunder som civil embets- och tjänstemän. Om man nu skulle stanna dervid, så skulle häradshöfdingarne komma i vida bättre ställning än öfrige tjänstemän; ty för desse har man med rättigheten att erhålla pension förenat skyldigheten att afgå från tjensten vid en viss ålder; så är åtminstone efter hvad jag tror stadgadt i de flesta nya stater. Men en sådan undantagsställning kan det naturligtvis icke hafva varit meningen att bereda häradshöfdingarne. Nu fattades detta beslut af Första Kammaren som det såges på stående fot, och ordalagen blefvo därför icke så väl afvägda, som önskligt varit och som jag är öfvertygad att den ärade förslagsställaren under andra förhållanden lätteligen hade kunnat göra. Om man i stället för ordet »samt», hade insatt orden »dock att» eller »med vilkor att», tror jag det vi hade undgått hela debatten i dag. Emellertid har nu, såsom jag hört, förslagsställaren sjelf begärt ordet, och han torde då komma att uttala, huru hans mening varit i detta afseende. Jag tror som sagdt, att de båda punkternas innehåll fordrar, att den senare betraktas såsom vilkor till den förra. Jag tillåter mig icke här att uttala någon mening om, huruvida icke Riksdagen skulle kunna, om den finner det i ja-propositionen upptagna beslutet otydligt, förena sig om att genom dess återremitterande till Utskottet åstadkomma en förändring i detsamma i syfte att göra det tydligare. Jag tror dock icke, att det är nödvändigt; utan om den, som uppsatt beslutet, här uttalar, huru hans mening med detsamma varit, torde man tryggt kunna tillämpa det så, att den senare punkten anses som ett vilkor till den förra. Emellertid vill jag icke motsätta mig återremiss, om Kammaren helst önskar en sådan.

Herr Ekman, Carl: Jag får till en början fullkomligt instämma med den förste talaren deri, att Kammaren vid godkännandet af en framlagd voteringsproposition i en fråga, hvarom, enligt grundlagens bud, bör voteras, måste med noggrannhet se till, att icke genom något tillägg till hufvudfrågan en annan fråga, hvaröfver, enligt 65 paragrafen Riksdags-ordningen, sådan votering ej får ske, drages under gemensam om-

röstning. Men jag vågar äfven för min del tro, att det vore lämpligt, om Kamrarne vid pröfning af ett framställt yrkande, hvarå proposition göres, med noggranhet tillsåge, att icke i ett och samma beslut två sådana frågor sammanfördes, som egentligen icke egde något samband med hvarandra, så att det icke måtte komma att äligga Utskottet att afgöra, huruvida en fråga, hvaröfver Kammaren fattat ett beslut, hvilket blifvit af Talmannen med ett klubbslag befästadt, sedermera bör sönderdelas eller odeladt till gemensam votering för Kamrarne framläggas. Jag tror, att det ligger stor våda uti, att åt ett Utskott, hvars äliggande det är att till Kamrarnes pröfning framställa förslag till voteringspropositioner, inrymma rättighet att, allt efter som åsigtarna inom Utskottet vexla, hos Kamrarne göra hemställan, huruvida de i fråga om ett af den ena Kammaren fattadt beslut, som med ett klubbslag blifvit stadfäst, vilja votera öfver detsamma sådant det oförändradt föreligger eller sönderdela det i flera. Det förekom visserligen för några dagar sedan i denna Kammare, att Kammaren återremitterade två förslag till voteringspropositioner af just denna beskaffenhet, och jag motsatte mig då icke återremissen, men förklarade, att det skedde därför, att jag hört, att äfven Andra Kammaren hade beslutat en sådan, och det blifvit upplyst, att sistnämnda Kammare hade med flera särskilda klubbslag fattat sitt beslut i samma fråga, som i Första Kammaren blifvit med endast ett klubbslag afgjord. För att undvika kollision mellan Kamrarne, ansåg jag mig då icke böra motsätta mig den yrkade återremissen.

Hvad den nu föreliggande frågan beträffar, hemställer jag, huruvida det kan vara sannolikt, att de ledamöter af denna Kammare, som bidragit till Kammarens beslut i frågan, skulle velat göra det, om yrkande blifvit framställt först på den förra delen af punkten och sedan på den andra. Det är nemligen sannolikt, att Kammarens beslut blifvit sådant det är just därför, att dessa båda frågor stå i ganska nära sammanhang med hvarandra; men genom ett bifall till en sådan sönderdelning, som den förste talaren föreslagit, skulle deras mening, som biträdt Kammarens beslut, just därför att båda frågorna finge på en gång afgöras, blifva undertryckt. Jag tror därför, att, om man hyser sådana farhågor, som den förste talaren vid framställandet af sin anmärkning uttryckte, man här bör icke vidtaga någon annan åtgärd än att afslå den föreliggande voteringspropositionen. Det kan mahända taga sig ganska eget ut, att den Kammare, som utan anmärkning medgifvit, att proposition framställdes på det yrkande, som sedan blef Kammarens beslut, nu ogillar en på grund deraf uppställd voteringsproposition till gemensam omröstning, men jag tror för min del, att detta är bättre än att, på sätt den förste talaren föreslagit, åt Stats-Utskottet inrymma rättighet att för Kamrarne framlägga förslag till voteringspropositioner, som innehålla endast delar af inom Kamrarne fattade beslut. Sådant har heller aldrig, såvidt jag kan påminna mig, tillförne egt rum, utan det har alltid varit regel, att Stats-Utskottet i voteringspropositionen uppställt den ena Kammarens hela beslut emot den andra Kammarens hela beslut. På detta sätt har Utskottet äfven denna gång förfarit; och jag tror, på grund af hvad som hittills af Kammaren godkänts och

*Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)*

Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)

vunnit häfd inom Riksdagen, att icke heller någon befogad anmärkning kan mot ett sådant tillvägagående af Utskottet framställas.

Herr von Gegerfelt: Ehuru jag icke i likhet med en föregående talare kan tillerkänna den omständigheten, att jag formulerat det förslag, som sedermera blef Kammarens beslut, en sådan vigt, att min åsigt i frågan skulle hafva den ringaste betydelse mera än eljest, anser jag mig dock i nämnda omständighet hafva en anledning att yttra mig i föreliggande fråga. Bland de många tvistiga satser, som blifvit uppställda angående tillämpningen af stadgandet om gemensamma voteringar, finnes det en, som väl torde vara alldeles ostridig, nemligen den, att ingen voteringsproposition kan uppställas annorlunda än att den innehåller vederbörande Kammarens beslut, sådant det blifvit af Kamrarne fattadt. Af denna min uppfattning följer, att jag hvarken kan tillmäta Stats-Utskottet rättighet att tolka ett sådant beslut eller ens medgifva, att Kamrarne sjelfva ega vidtaga en sådan tolkning och på grund deraf göra någon ändring i beslutets ordalydelse. Då nu en Kammare beslutar en statsutgift med vilkor, att medlen skola användas på ett visst sätt, eller med något annat förbehåll, skulle det ovilkorligen vara en stympning och således en förändring af Kammarens beslut, om man toge blott den ena delen deraf till föremål för gemensam omröstning. Också är praxis den och åsigtarna ense derom, att ett vilkor, fogadt vid en anslagsfråga, skall jemte sjelfva anslaget blifva föremål för gemensam omröstning. Nu uppstår, hvad föreliggande fall beträffar, den frågan: är den ifrågasatta skyldigheten för häradshöfding att taga afsked vid 70 års ålder att betrakta såsom ett vilkor för pensionsrättens beviljande? Jag vågar påstå, att så är förhållandet, äfven så som beslutet nu är uppställt; och jag tror icke, att någon felaktighet eger rum i afseende på uppställningen, ty om två satser sammanbindas med ett »samt», betyder det naturligtvis, att dessa båda satser stå i samband med hvarandra och bilda ett helt, som icke kan skiljas. Sammanbinder man dem, såsom en talare yttrat, med ett »dock» eller med ett »med vilkor», så förändras ej derigenom förhållandet, och i begge fallen är sammanhanget lika tydligt och bestämdt uttryckt. Om nu den sista punkten i ja-propositionen, som handlar om häradshöfdingarnes skyldighet att taga afsked, borttages, skulle häradshöfdingarne in corpore få bättre rätt än föreslaget blifvit och man sannolikt skulle vilja medgifva dem. De skulle få rättighet till pension utan deremot svarande skyldighet att afgå vid fyllda 70 år. Jag tror icke, att detta kan vara meningen, och icke heller tror jag, att i ordalagen ligger något, som berättigar ett sådant skiljande mellan de båda punkterna. Jag skulle för min del helst vilja yrka bifall till voteringspropositionen, men vill dock icke motsätta mig återremiss, då möjligen derigenom i ett så granlaga ämne samstämmighet lättare kan åstadkommas.

Herr Carleson: Den siste talaren yttrade, att af två med ordet »samt» förenade satser den ena bör anses utgöra ett vilkor för den andra. Jag tillåter mig erinra honom, att en sådan uppfattning strider alldeles mot den svenska gramatikens regler. Efter min föreställning

kan, såsom Kammarens beslut nu är affattadt, den senare delen af ja-propositionen lika litet anses såsom vilkor för den förra, som det hade varit möjligt att se ett vilkorlighetsförhållande mellan två sådana satsar som till exempel dessa: »A skall erhålla pension, och B skall taga afsked vid uppnådda 70 års ålder mot åtnjutande af pension». Jag vill icke bestrida, att meningen med Kammarens beslut, att härads-höfding, som hädanefter utnämnes, skall afgå vid 70 års ålder, kunnat vara att detta skulle gälla endast såsom vilkor för beviljande af pensionsrätten för härads-höfding, som efter utgången af innevarande år erhåller afsked; men jag vågar påstå, att denna mening icke är uttryckt i Kammarens beslut, sådant det blifvit affattadt, och på anförda skäl tror jag det är i högsta grad angeläget, att Kammaren omsorgsfullt ser till, att icke gemensamma voteringar få ega rum i andra fall, än der de oundvikligen enligt grundlagens bud måste ske. Skulle förhållandet vara så, att den senare delen af ja-propositionen bör uppfattas såsom vilkor för den förra, synes mig deraf oundvikligen följa, att hela voteringspropositionen måste afslås.

*Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)*

Hr Wærn: Jag delar på det högsta de åsigter, som den siste ärade talaren uttalade i sitt första anförande; men hvad han sista gången yttrade kan jag deremot icke biträda. Jag tror det vore en af de farligaste afvägar vi kunde komma in på, om vi öfverlemnade åt något Utskott eller åt Kamrarne sjelfva att efter strängt grammatikaliska regler afgöra, huru vida en del af ett beslut bör anses stå i verkligt sammanhang med en annan del af samma beslut eller icke; utan det torde väl få anses ligga i sakens natur, att det beslut, som blifvit fattadt med ett klubbslag, också bör betraktas såsom utgörande ett enda beslut. Grundlagen säger uttryckligen, att, då Kamrarnes stridiga beslut ej på vederbörligt Utskotts förslag varda sammanjemkade, skola Kamrarne hvar för sig rösta om de olika beslut, hvari hvardera förut stannat. Någon förändring i besluten bör således ej få ske, då de dragas under gemensam votering, utan skola de vara sådana de förut af Kamrarne blifvit fattade. Om uti ett af Kamrarne fattadt beslut i fråga om statsutgifter någonting förekommer, som icke kan räknas till denna kategori, måste det bero på Kamrarnes egen samvetsgranna pröfning att afgöra, hvilketdera i hvarje fall är att anse såsom *hufvudsak*, och huruvida på grund deraf gemensam votering bör ega rum eller icke. Att i detta afseende uppställa några allmänna regler, som man i hvarje fall kan följa — såsom att man endast får votera om *medlen* men icke om *ändamålet* — tror jag icke vara möjligt. För öfrigt är, efter min uppfattning, grundlagens bud i detta ämne icke svårt att förstå, om man rätt vill läsa detsamma; och derutöfver måste man i hvarje särskildt fall, som sagdt, lita till Kamrarnes samvetsgrannhet att pröfva, huru vida gemensam omröstning bör ske eller icke.

Hvad den nu föreliggande frågan beträffar, är, efter min uppfattning, det vilkor, hvarom här är fråga, af den vigt och betydenhet och närmar sig så mycket karakteren af en lag, att jag måste hylla den åsigten, att Kammaren gör rättast, om den förklarar frågan hafva förfallit, sedan båda Kamrarne om densamma fattat olika beslut. Hvad

*Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)*

den saken vidkommer, att det är denna Kammare, som fattat ifråga-
varande beslut, kan jag deri icke se något hinder för Kammaren att
afslå voteringspropositionen; ty detta är en helt annan fråga, och att
i densamma häfda det rätta förfaringssättet, är af stor vikt, äfven om
Kammarens eget beslut dervid skulle komma att lida. Jag anser så-
ledes, att Kammaren bör afslå den föreliggande voteringspropositionen.

Herr von Gegerfelt: Sedan, efter hvad nu blifvit upplyst,
Andra Kammaren bifallit den i fråga varande voteringspropositionen,
anhåller jag, att denna Kammare äfven ville bifalla densamma. Då
jag sist hade ordet, sökte jag visa, att det icke gick an att stympa
ett af den ena Kammaren fattadt och med ett klubbslag befastadt
beslut; men ännu mindre anser jag det vara grundlagsenligt att afslå
voteringspropositionen, därför att ett vilkor, sådant som det här i fråga
varande, är fästadt vid samma beslut. Förevarande fråga rör ovilkor-
ligen en statsutgift för år 1878, och grundlagen stadgar lika ovilkor-
ligen, att, då Kamrarne fatta stridiga beslut i fråga om statsutgifter,
skall derom gemensamt voteras. Skulle man fästa en sådan betydelse
vid det förhållandet, att ett vilkor är förenadt med anslagets bevil-
jande, att detsamma borde utgöra skäl för afslag på voteringsproposi-
tionen, skulle deraf följa, att hvarje fråga om anslag, hvari Kamrarne
fattat olika beslut, skulle förfalla, så snart sättet för anslagets använ-
dande jemväl blifvit bestämdt. Jag tror, att detta vore ett mycket
farligt prejudikat, och jag får därför anhålla, att Kammaren ville bi-
falla den föreliggande voteringspropositionen.

Herr Carleson: Vid det förhållande, att Andra Kammaren re-
dan bifallit voteringspropositionen, lär återremiss till ingenting tjena,
utan Första Kammaren måste omedelbarligen fatta sitt beslut. Nu
synes det, som Kammaren vore benägen att anse den senare delen af
ja-propositionen innefatta ett vilkor vid den förra delen deraf; men då
sådant icke öfverensstämmer med ordalydelsen i beslutet, och detta,
på sätt det blifvit uppställt, innefattar till en del någonting, som icke
bör kunna dragas under gemensam votering, får jag, med återkallande
af min begäran om återremiss, för min del yrka afslag å voterings-
propositionen.

Herr von Koch: Det har något förundrat mig, att den ärade
talaren från göteborgsbänken, som medgaf, att den senare punkten
vore att uppfatta såsom ett vilkor för den förra, dock yrkade afslag
å voteringspropositionen. Att Kamrarne hafva rättighet att fästa
vilkor vid beviljandet af ett anslag, det tror jag också han medgaf,
och jag får då erkänna, att jag icke riktigt uppfattade skälet, hvarför
han i alla fall ansåg, att voteringspropositionen icke kunde antagas.
Sedan nu upplyst blifvit, att Andra Kammaren gillat i fråga varande
voteringsproposition, ber jag att få instämma i yrkandet, att äfven
denna Kammare måtte bifalla densamma, i synnerhet sedan nu den
ärade förslagsställaren yttrat sin dermed instämmande mening. Han
var visserligen nog blygsam att förklara, att hans uttalande i detta

afseende icke hade något att betyda; men jag måste dock, så väl därför att han formulerat det i fråga varande beslutet som på grund af hans egenskap såsom embetsman och den ställning han intager inom Riksdagen, tillerkänna hans uttalande en ganska stor betydelse, en äsigt, hvilken jag tror vara delad af de fleste. Jag får således nu för min del anhålla, att Kammaren ville godkänna den föreliggande voteringspropositionen.

*Förslag till
voterings-
proposition.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr vice Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels godkännande af den ifrågavarande voteringspropositionen och dels afslag derå; framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med blandade ja och nej; hvaruppå, och efter det proposition på godkännande af voteringspropositionen å nyo blifvit gjord samt med många så väl ja som nej, besvarad, Herr vice Talmannen förklarade sig nu funnit ja öfvervägande.

Herr *Carlson* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som godkänner den i Stats-Utskottets memorial N:o 47 föreslagna voteringsproposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren samma voteringsproposition.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—27.

Nej—22.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 27 dennes bordlagda memorial:

N:o 50, med anledning af erhållen återremiss å Utskottets i memorial N:o 40 framställda förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad i följd af den staden senast öfvergångna brand; och

N:o 51, med anledning af erhållen återremiss å Utskottets i memorial N:o 41 framställda förslag till voteringsproposition i anledning

af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn efter den staden senast öfvergångna brand; blefvo de i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner af Kamraren godkända.

Anmälades och bordlades:

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9, angående allmänna bevillningen; äfvensom

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 16, i anledning af väckta motioner dels om ändring i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, dels ock om upphäfvande af eller ändring i Kongl. förordningen den 11 December 1868 angående särskilda sammankomster för andaktsöfning;

N:o 17, i anledning af väckt motion angående ändring i gällande stadganden om stämningars utställande till första rättegångsdagen af ting eller sammanträde samt rättssökandes skyldighet att då iakttaga inställelse;

N:o 18, i anledning af väckt motion om ändring i 30 Kap. 5 och 6 §§ Rättegångsbalken; och

N:o 19, i anledning af väckt motion om upphäfvande af gällande bestämmelser angående husförhörs hållande.

Kamraren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 5 April 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 31 och protokollet för den 27 sistlidne Mars.

Upplästes ett så lydande läkarebetyg:

Att Herr Kammarherren Fredrik von Strokirch, som lider af kolikplågor, är urståndsatt att afresa till Stockholm, för att bevista Riksdagen derstädes, tills vidare under 14 dagar; det varder icke allenast på aflagd embetsed intygadt, utan äfven med denna min edeliga förpligtelse: »Så sant mig Gud hjelpe till lif och själ,» bekräftadt. Jönköping den 4 April 1877.

H. O. Caspersson.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Bankoutskottets den 27 sistlidne Mars bordlagda memorial:

N:o 8, i fråga om anslag till en enke- och pupillkassa vid Riksbankens afdelningskontor och pappersbruk;

N:o 9, i fråga om anslag till en understöds-kassa för enkor och barn vid Riksbankens pappersbruk;

N:o 10, i fråga om inköp af fastighet i Luleå för Riksbankens der varande afdelningskontors räkning.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 27 sistlidne Mars bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion dels angående ändring af vissa föreskrifter uti Kongl. Maj:ts nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866 i fråga om skogsliqvider vid laga skiften, dels ock om förändrade bestämmelser rörande boställshafvares uti Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 4 Maj 1827 medgifna rätt att uppbära lösen för boställe vid laga skifte frångången ståndsog m. m.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 31 sistlidne Mars bordlagda betänkande N:o 9, angående allmänna bevillningen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 31 sistlidne Mars bordlagda utlåtande N:o 16, i anledning af väckta motioner dels om ändring i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, dels ock om upphäfvande af eller ändring i Kongl. förordningen den 11 December 1868 angående särskilda sammankomster för andaktsöfning.

Föredrogs och biföllos Lag-Utskottets den 31 sistlidne Mars bordlagda utlåtanden:

N:o 17, i anledning af väckt motion angående ändring i gällande stadganden om stämningars utställande till första rättegångsdagen af ting eller sammanträde samt rättsökandes skyldighet att då iakttaga inställelse:

N:o 18, i anledning af väckt motion om ändring i 30 kap. 5 och 6 §§ Rättegångsbalken; och

N:o 19, i anledning af väckt motion om upphäfvande af gällande bestämmelser angående husförhørs hållande.

Anmäldes och bordlades Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 10, angående tullbevillningen; äfvensom

Lag-Utskottets utlåtande:

N:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående eganderätt till skrift och förordning rörande utsträckt tillämpning af lagen angående efterbildning af konstverk den 3 Maj 1867; och

N:o 21, i anledning af väckt motion om införande i Rättegångsbalken af ett stadgande angående fataliers bevarande.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.
